

Täysistunto

Tiistai 29.4.2025 klo 14.00—17.21

18. Lakialoite laeiksi kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 6 §:n ja valtion virkamieslain 8 ja 35 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 6/2025 vp Pauli Kiuru kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja keskustelua. Ensimmäinen edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.31 **Pauli Kiuru kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Helsingin Sanomat kirjoitti viime syksynä 16. marraskuuta erikoisesta tapauksesta. 68-vuotias kunnallisuusneuvos ja Pellon eläköitynyt kunnanjohtaja Eero Ylitalo päätti hakea Kyyjärven kunnanjohtajaksi. Ikänsä vuoksi häntä ei olisi voitu kuitenkaan valita virkaan. Lakiin kirjattua eroamisikää pidetään uudelle työnhakijalle kelpoisuusiän ylärajana.

Uudeksi työntekijäksi julkiselle puolelle ei siis voida valita, jos henkilö on saavuttanut laissa määritellyn eroamisiän, ei, vaikka molemmat osapuolet näin haluaisivat. Samassa virassa määräaikaaisesti jatkaminen on kuitenkin yhteisesti sopien mahdollista. Tämä asettaa työnhakijat eriarvoiseen asemaan. Eihän tässä ole mitään järkeä.

Arvoisa puhemies! Monet eläke- ja eroamisiän saavuttaneet kokevat terveytensä, voimiansa ja motivaationsa sellaisiksi, että he haluaisivat jatkaa työuraansa nykyisen tai toisen työnantajan palveluksessa. Pitkän osaamisen ja kokemuksen hyödyntäminen on mielekästä sekä omasta että yhteiskunnan näkökulmasta.

Viranhaltijoilla ja virkamiehillä on nykyisin rajatummalla mahdollisuudella jatkaa työuraansa verrattuna yksityisen sektorin työntekijöihin. On myös hyvä muistaa, että kunnissa ja kaupungeissa johtajaksi voidaan valita pormestari, jolle ei ole asetettu yläikärajaa eroamiselle tai kelpoisuudelle. Pormestari tekee käytännössä samaa vaativaa johtamistyötä kuin kunnan- tai kaupunginjohtaja. Yläikärajoja ei ole määritelty myöskään esimerkiksi pääministerille tai presidentille.

Tavoite työurien pidentämisestä on laajasti hyväksytty. Asiasta on mainintoja myös eri hallitusohjelmissa nykyiseltä ja edellisiltä vaalikausilta. Julkisen talouden kestävyys, huoltosuhde ja eläkejärjestelmän kantokyky ovat yleisesti käytettyjä ja hyväksyttäviä perusteita pidemmille työurille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

Arvoisa puhemies! Tässä aloitteessa esitetään lakia kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta ja valtion virkamieslakia muutettavaksi siten, että niin sanotun eroamisiän ylittäneetkin voitaisiin kaikissa tilanteissa ottaa määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutusta eläkeiän alkamisen ajankohtiin. Lakimuutokset eivät velvoittaisi jatkamaan virkasuhdetta eläkeiän eivätkä varsinkaan eroamisiän jälkeen, mutta ne antaisivat siihen nykyistä joustavammat ja tasa-arvoisemmat mahdollisuudet. Se olisi sekä työntekijän, työnantajan että yhteiskunnan edun mukaista. Vastaisuudessakin virkasuhteen jatkaminen perustuisi osapuolten keskinäiseen sopimukseen. Muutos vähentäisi myös tarpeetonta byrokratiaa.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteeni koskee työelämän ikäsyrrintää yhdestä kapeasta näkökulmasta. Työelämän ikäsyrrintä on kokonaisuudessaan laaja ja viheliäinen ongelma. Lakimuutoksien lisäksi tarvitaan asenteiden muuttamista. Työnantajat niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla voivat poistaa ikäsyrrintää myös vapaaehtoisilla päätöksillään.

Suomalainen ikäsertifikaattihanke on edennyt pilottivaiheeseen. Vapaaehtoisuuteen perustuva ikäsertifikaatti korostaa mukaan hyväksytyjen työntajien vastuullisuutta henkilöstöpolitiikassaan. Ikäsertifikaattia on vienyt sinnikkäästi eteenpäin toimittaja ja yrittäjä Ira Hammermann ja työryhmänsä, jossa olen saanut olla mukana.

Kansainväliset kokemukset ikäsertifioinnista osoittavat, että ikäsertifioitujen organisaatioiden veto- ja pitovoima kasvavat niin työntekijöillä, asiakkailla kuin muilla sidosryhmillä. Mukaan haluavat organisaatiot löytävät lisätietoa osoitteesta ikäsertifikaatti.fi.

Toinen kannustava esimerkki on Reetta Rajalan aloittama 55 Rise and Shine -liike. Se on nostanut ikäsyrrinnän näkyvästi keskusteluun. Liike on sitoutunut poistamaan yli 55-vuotiaiden työllistymisen esteitä ja muuttamaan asenteita kokeneita työntekijöitä kohtaan myönteisemmiksi. Liikkeestä löytyy lisätietoa osoitteesta 55riseandshine.fi.

Selvityshenkilö Jari Lindströmin tuoreessa Konkarit töihin -loppuraportissa on esitelty keinoja torjua työelämän ikäsyrrintää ja poistaa iäkkäämpien henkilöiden työllistymisen esteitä. Toivon suosituksien etenevän kokeiluihin ja lainsäädäntöön.

Arvoisa rouva puhemies! Työelämän ikäsyrrintä on poistettava. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

16.37 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pauli Kiurun tekemä hyvä aloite on kyllä todella urauurtava, ja toivon, että se menestyy ja valiokunnat käsittelevät sitä huolella. Nimittäin totuushan on esimerkiksi lääketieteen puolella... Olen ihan itse kokenut sen hyvän tuurin, että kun olin eräässä kriittisessä tilanteessa erinomaisen lääkärin hoidettavana ja selvisin siitä uhkaavasta tilanteesta täysin puhtain paperein, niin ilman sitä ammattitaitoa, millä tämä jo eläkeiän ohittanut taitava kirurgi hoiti sen työnsä, henkeni ei olisi pelastunut. Toivoisin, että tässä maassa otettaisiin huomioon tämä ihmisten taidon ja tiedon valtava määrä, minkä ihmiset ovat oman työuransa aikana hankkineet, esimerkiksi lääketieteessä tai missä tahansa, vaikka nyt kunnanjohtaja taikka joku diplomi-insinööri tai joku muu, joka on hoitanut tehtäviä ja jolla työntöä olisi vielä jäljellä.

Luin juuri hiljattain maailmankuulun aivokirurgin Juha Hernesniemen muistelmat, kirjan nimi oli Aivokirurgin muistelmat. Olin siitä hieman surullinen, kun tiesin, minkä takia hän joutui lähtemään tästä maasta ulkomaille leikkaamaan: sen takia, kun ikä tuli Suomesa täyteen eikä saanut enää kirurgina toimia. Hän kiersi ympäri maailmaa leikkaamassa ihmisiä ja pelasti ihmishenkiä muualla kuin täällä kotimaassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

En tiedä, mikä tässä on oikea ratkaisu, mutta toivoisin, että eduskunnassa otetaan vakavasti tämä tilanne, koska siitä huippuosaamisesta, mikä tässä maassa eläköityvillä tai eläköityneillä ihmisillä on, ainakin osa pitää saada käyttöön. Juuri tämä lukemani kirja, Aivokirurgin muistelmat, kuvasi sitä ammattitaidon tasoa ja sitä huippuosaamisen tasoa, mitä kyseinen lääkäri omalla urallaan edusti ja joutui sitten poistumaan maasta, kun ei enää työtä saanut Suomessa tehdä. Tämä on sitä pahimman lajin aivovienttiä, mitä olen koskaan nähnyt. Toivon, että tämä otetaan vakavasti. Tunnen aika paljon ihmisiä omassa tuttavapiirissäni, sukulaisissani, myös läheisissäni, jotka halusivat edelleen töitä tehdä, mutta ikärajoite tulee vastaan, ja kun sitten toisaalta kaikkialla valtion virallisessa toiminnassa puhutaan, että työuria pitäisi jatkaa, niin tämä iskee aika pahasti korvalle.

Toivon mukaan edustaja Pauli Kiurun loistava aloite saa nyt asianmukaisen käsittelyn ja tästä saataisiin jonkunäköinen järkevä ratkaisu aikaiseksi, koska sitä työosaamista ja taitoa ja tietoa, mitä näille ihmisille on työuran aikana kertynyt, ei kyllä mielestäni saisi heittää hukkaan, vaan sitä pitäisi hyödyntää järkevästi ja viisaasti ja näiden ihmisten omaa taitoa kuullen. — Ei muuta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.39 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvokas puhemies! Kiitän myös edustaja Hoskosta erinomaisesta puheenvuorosta. Ei ihmistä mitata sillä numerolla, mikä se ikä on, vaan sillä, mitä hän osaa ja mitä hän tietää ja mikä on kunto. Eli ne ovat ne arviointiperusteet, ja ikä ei saa olla este näissä asioissa. Mutta käsiteltävänä on lakialoite eli edustaja Kiurun lakialoite, ikätasa-arvoa työelämään.

Pätevä henkilö on voitava palkata iästä huolimatta näihin julkisen puolen tehtäviin. Julkisella puolella se ei ole tällä hetkellä kaikissa tapauksissa mahdollista. Eroamisikä on tullut kelpoisuusiän ylärajaksi uudelle viranhakijalle. Ehdotetuilla lakimuutoksilla ei ole vaikutusta eläkeiän alkamisen ajankohtaan. Muutos vähentäisi byrokratiaa. Lakimuutokset eivät velvoittaisi jatkamaan virkasuhdetta eläkeiän eikä varsinkaan eroamisiän jälkeen. Kysymys ei ole laajasta ongelmasta, mutta pelkästään tasa-arvon ja ikäsyrynnän näkökulmasta kyseinen tilanne ei ole toivottava. Muutos olisi sekä työntekijän, työnantajan että yhteiskunnan edun mukaista. Vastaisuudessaakin virkasuhteen jatkaminen perustuisi osapuolten väliseen sopimukseen.

Kannatan tätä erinomaista edustaja Kiurun lakialoitetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kiuru, Pauli.

16.41 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustajakollegoille kannustuksesta. Tämä on aika vaikea asia, mutta sen ymmärtämistä helpottaa, kun hahmottaa, että on kolme eri ikää: eläkeikä, eroamisikä ja kelpoisuusikä. Ja mitään pakkoahan tässä ei kenelläkään ole. Tämä perustuu keskinäiseen sopimukseen, jos joku haluaa eroamisiän jälkeen jatkaa töitä toisen työnantajan palveluksessa määräaikaisena.

Otan tähän loppuun Helsingin Sanomien jutusta muutaman sitaatin. Tämä on siis julkaistu 16. päivä marraskuuta viime syksynä, ja tässä työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen sanoo, että hänen mielestään julkisen puolen lainsäädäntöä pitäisi tältä osin muuttaa. ”Ei ole mitään järkeä, että jos löytyy pätevä henkilö ja olisi määräaikainen ja terve, niin yli 68-vuotiaasta ei voida palkata” — ja nimenomaan uutena työntekijänä. Ja sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

Ylitalo, joka tässä oli sitä kunnanjohtajan tehtävää hakemassa, sanoo, että on harmi, ettei kokeneiden virkamiesten näkemystä ja kokemusta voida hyödyntää lakipykälän takia. Hän myös ihmettelee sitä, että pormestareita koskevat eri säännöt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Hoskonen.

16.43 Hannu Hoskonen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vielä tähän edustaja Kiurun viimeksi sanomaan puheenvuoroon.

Ihan mielessäni nousi semmoinen esitys, että kun valiokunta käsittelee tätä, varmaan sosiaali- ja terveysvaliokunta, niin tässähän olisi valiokunnalla oivallinen mahdollisuus ottaa kantaa siihen, kun meillä on moni nuori valmistuva lääkäri, joka lähtee lääkärintointaan hoitamaan vaikka pieneen terveyskeskukseen. Siellä terveyskeskuksissa on todellinen ongelma siinä, että tältä aloittelevalta lääkäriltä puuttuu se vahva, ohjaava käsi siitä työstä. Tällainen pitkään lääketiedettä harjoittanut osaava, taitava lääkärihän, jolla on pitkä, rautainen kokemus, olisi tämmöiselle nuorelle, juuri laillistetun lääkärin paperit saaneelle ihmiselle aivan erinomainen opettaja siinä käytännön työssä. Eihän sen jo virallisen eläkeiän saavuttaneen henkilön tarvitsisi olla enää kovin pitkään töissä, mutta vuoden verran vaikka opastaisi niitä juuri valmistuneita nuoria lääketieteen lisensiaatteja omaan työhönsä ja olisi heille tukena ja turvana ja henkisenä tukena siinä asiassa, kun he uuden työn aloittavat siellä terveyskeskuksessa. Silloin saataisiin tämä kaikki tietotaito talteen ja niitä uusia lääkäreitä harjaannutettua työhön. Toivon, että tämä huomioidaan, koska tämä on se todellinen ongelma, minkä takia juuri valmistuneet lääkärit eivät lähde maakuntiin, koska he pelkäävät sitä suurta vastuuta, mikä heille ehkä yksin jäisi. Mutta vanhemman, viisaan, kokeneen lääkärin tukemana he olisivat erinomaisessa elämäntutkussa ja ennen kaikkea harjoittamassa kuntalaisten eduksi sitä omaa työtään, minkä he ovat opiskellen saavuttaneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

16.44 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Vielä jäi äsken sanomatta: meillä on kaksi eri keinoa lähestyä tätä ikäsyryntäasiasa työelämässä.

Toinen on lainsäädännön kautta, ja sitä työtä teemme täällä eduskunnassa. Se on hidas työ, mutta sitä on pakko tehdä. Lainsäädäntömuutokset tietysti tapahtuvat aika hitaasti, ja monesti saattaa mennä yksi, kaksikin vaalikautta ennen kuin asia saadaan hallitusohjelmaan ja sitä kautta eteenpäin.

Toinen liittyy sitten asenteisiin. Toki lainsäädäntö ohjaa myös asenteiden muuttumista, mutta asenteet ylipäänsä muuttuvat aika hitaasti, ja tällä puolella mainitsemani liikkeet ovat tehneet hyvää työtä. Olen tyytyväinen muun muassa sellaisesta ilmiöstä, jossa eri yritykset ovat kesätöihin alkaneet palkata varttuneita työntekijöitä. Esimerkiksi kauppiaat palkkaavat eläkkeellä olevia varttuneita ihmisiä. Heidän kokemustensa mukaan moni näistä työntekijöistä on aivan erinomainen ja motivoitunut ja todella tyytyväinen siitä, että pääsee sosiaaliseen yhteisöön takaisin, saa hieman lisätuloja eläkkeen jatkoksi ja kokee esimerkiksi asiakaspalvelutyön miellyttävänä. Olettaisin, että esimerkiksi kauppias Lundénilla saattaisi tähän asiaan olla omia kokemuksia, miten työyhteisössä varttuneet ovat pärjänneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2025 vp

16.46 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitos edustaja Kiurulle tästä loistavasta lakialoitteesta.

No, itse asiassa minulla on henkilökohtaisia kokemuksia. Eräs minun työntekijäni lähti pari vuotta takaperin eläkkeelle, ja näinäkin päivinä ollaan nyt viikoittain tekemisissä kumminkin. Hän käy muutaman kerran kuukaudessa meillä työskentelemässä, välillä vähän harvemmin.

Mutta oikeastaan haluan painottaa sitä, mitä edustaja Hoskonen ja kumppanit sanoivat tässä just, että tämmöiset ehkä hiukan iäkkäämmät työntekijät ovat oikeasti valtava voimavara. He ovat koko sen uran olleet duunissa, on se sitten ollut kaupassa tai lääkärinä tai muuta vastaavaa, se kokemus on ihan valtavaa. Meillä on tuolla ns. reservissä ihan valtava potentiaali koskien näitä hiukan eläkkeellä olevia työntekijöitä.

Ehdottomasti kannatettava lakialoite, ja tahdon kiittää edustaja Kiurua tästä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

16.47 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Ei ollut tarkoitus tässä kohti puheenvuoroa pitää, mutta oli niin mielenkiintoinen keskustelu. Ehkä vähän uusi näkökulma siihen:

Julkisella puolellahan on nykyään helpompi jo eläkkeellä olevien päästä töihin esimerkiksi sote-puolella, ja kaikillahan, esimerkiksi lääkäreillä, ei ole tällaisia rajoitteita, että se ikä tekisi sen. Nyt onneksi on se tilanne, että joka kykenee voi esimerkiksi osa-aikaiseen työhön päästä sinne töihin.

Yksi asia tietysti, joka ei suoraan tähän lakialoitteeseen liity, on sitten tämä eläkeläisten verotus. Kannustaako se toiselta puolelta sitten tekemään niitä töitä, jos se eläkeläisen verokortti on yli 50 prosenttia, vaikka kokonaistulot eivät nouse, verrattuna tavalliseen palkansaajaan? — Kiitos, ei muuta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

16.48 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tästä edustaja Kallion puheenvuorosta haluan sanoa, että minun lähisukulainen, erittäin lähisukulainen, on eläkkeellä, mutta hän käy tekemässä kerran kaksi kuukaudessa yhdessä hoivalaitoksessa töitä, ja vaikka hänkin myöntää, että se verotus on todella kireä hänen kohdallaan, niin silti hän tykkää, että jotain muutakin hänen elämässään on. Totta kai elämä on rikasta, mutta hän tykkää kumminkin, että elämässä on jotain muutakin, joten hän tekee työtä eläkkeen ohella. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.